

Mathilde Bjørnset

Konsekvenser av Korona

Arbeidsledighet og gjennomføring
blant unge i Viken

Mathilde Bjørnset

Konsekvenser av korona

Arbeidsledighet og gjennomføring blant unge i Viken

Fafo-notat 2021:04

Fafo-notat 2021:04

© Fafo 2021

ISSN 0804-5135

Innhold

Forord	4
Innledning	5
Datagrunnlag og metode	6
Arbeidsledighet og sysselsetting	8
Arbeidsledighet	8
Permitteringer og sykefravær.....	10
Oppsummering	12
Utdanning og gjennomføring	13
Yrkesfag og lærlinger	14
Opptak til videregående- og høyere utdanning	14
Gjennomføring av videregående skole.....	15
Oppsummering	16
Oppsummering	17
Referanser	19

Forord

Dette notatet er skrevet på oppdrag fra Viken fylkeskommune / Kompetanseforum Østfold. Notatet er en kunnskapsoppsummering av sentral statistikk over arbeidsmarkedet og utdanning for unge under koronapandemien.

Takk til Stine Renate Otterbekk i NAV for tilsending av relevant statistikk og til Elena Vladimirovna Rosnes i Kompetanseforum Østfold for tilsending av relevante kilder og kommentarer underveis. Takk også til Rolf Andersen ved Fafo for kvalitets-sikring av notatet.

Oslo, januar 2021
Mathilde Bjørnset

1 Innledning

Året 2020 er tilbakelagt, et år som etter alle solemerker vil bli husket som et spesielt år. Koronapandemien traff Norge for fullt i mars 2020 og har fått store konsekvenser både for samfunnet og enkeltmennesket. Dette notatet er en sammenfatning av ulike datakilder som samlet viser noen utfordringer for unge mennesker i Norge generelt og Viken fylkeskommune spesielt. Dette skal likevel ikke være en elendighetsbeskrivelse, men et forsøk på å løfte sentrale utfordringer slik at nødvendige tiltak kan settes inn.

Pandemien førte til en global helsekrise og økonomisk krise. Koronapandemien førte til smittevernstiltak som treffer arbeidsmarkedet raskt, med nedstenging og permitteringer, og krisepakker utarbeidet for å forhindre noen av konsekvensene. I desember 2020 er det fremdeles et offentlig underskudd på 75 milliarder kroner, og med fortsatt nedstenging i januar 2021 ser det ikke ut til at underskuddet vil snu med det første.¹ De offentlige inntektene synker samtidig som utgiftene øker, og de økonomiske konsekvensene vil bli store. Samtidig har pandemien fått store konsekvenser for enkeltmennesket. Å måtte stenge bedriften og si opp ansatte påvirker økonomien, men også de sosiale konsekvensene av dette kan bli store. De som fra før av har svakest tilknytning til arbeidsmarkedet, er gjerne de som også først blir permittert eller sagt opp, eksempelvis unge uten lang arbeidserfaring eller fullført utdanning.² Dette er dessuten grupper som har større utfordringer med å komme seg inn på arbeidsmarkedet igjen, og står en utenfor arbeidsmarkedet over lengere tid, øker også faren for utenforskap. Den psykiske belastningen av å stå uten jobb kan for mange starte en negativ spiral som gjør det vanskeligere å komme seg i jobb igjen. Slik kan pandemien være starten på varig utenforskap for en del unge. I tillegg viser studier som benytter norske registerdata, at kandidater som blir ferdige med sin utdanning i nedgangstider, har betydelig dårligere lønn flere tiår senere sammenlignet med kandidater som blir ferdige i gode tider.³

Unge som faller utenfor både arbeid og utdanning eller arbeidsrettede tiltak, kalles ofte for NEET («Not in Education, Employment or Training»). I 2019 var 10,3 prosent av unge under 30 år regnet som NEET, noe som tilsvarer omtrent 110 000 personer. Dette er en nedgang på omtrent 2 prosentpoeng i løpet av fire år.⁴ Nedgangen i unge som faller utenfor, skyldes økt sysselsetting og dermed redusert arbeidsledighet i gruppen, mens andelen unge uføre har økt, noe som samtidig drar NEET-andelen opp.

Utenforskap blant unge henger sammen med flere faktorer, blant annet utdanningsnivå. Mens det i 2019 var 8 prosent med fullført videregående eller høyere utdanning som var NEET, var 14 prosent uten fullført videregående utdanning det samme.⁵ En annen gruppe som er overrepresentert blant NEET-ere, er innvandrere.⁶

---

¹ Johansen, B. A. (2020)

² World Economic Forum (2020)

³ Rege (2020)

⁴ Fedoryshyn (2020)

⁵ Ibid.

⁶ Statistikkbanken, tabell 12424

Nesten hver fjerde innvandrere under 30 år var regnet som NEET i 2019. Selv om det ennå er for tidlig å konkludere med hvordan NEET-andelen er påvirket av pandemien og det ennå ikke finnes tall fra 2020, tyder mye på at andelen økte betraktelig i løpet av fjoråret, slik vi skal se senere i notatet. Nedgangen i sysselsetting var sterkest blant de unge, særlig blant disse var det stor nedgang i antall nyansettelser i andre kvartal 2020.⁷

En spørreundersøkelse om livskvalitet gjennomført i mars, rett før og rett etter at korona-tiltakene ble gjeldende, viser at nordmenn opplevde mye bekymring, var mindre glade og mindre fornøyde med livet da restriksjonene trådte i kraft.⁸ En av fire svarte at de alt i alt var mye bekymret før viruset nådde Norge, mens andelen økte til 31 prosent rett etter at tiltakene for å hindre smitte ble satt i gang. Arbeidsledige er den gruppen som opplevde mest bekymring, både før og etter koronatiltakene rullet ut. Den minste økningen i bekymring var i denne gruppen, men disse hadde allerede en langt høyere andel som var mye bekymret. Økningen i bekymring var derimot større for yrkesaktive, hvor frykten for å miste arbeidet kanskje virket inn i tiden etter tiltakene. Den største økningen var likevel blant aleneboende under 45 år og innvandrere. Årsaken til at bekymringen økte så mye mer i disse gruppene, kan være at unge og innvandrere er mer utsatt for å miste jobben enn eldre og den øvrige befolkningen.⁹ På den positive siden viser imidlertid undersøkelsen en økning i antallet personer som står en så nær at en kan regne med dem hvis en får store personlige problemer. Her er nedgangen i de som oppgir at de har to eller færre slike personer i livet sitt, størst blant studenter/elever.

Dette notatet ser på konsekvensene av koronapandemien for unge mennesker generelt og i Viken fylkeskommune spesielt. Notatet er basert på tilgjengelig statistikk innenfor arbeidsledighet og sysselsetting og utdanning og gjennomføring av videregående opplæring.

1.1 Datagrunnlag og metode

Denne oppsummeringen er en sammenfatning av tilgjengelig statistikk fra mars og frem til november 2020. Datagrunnlaget er med andre ord hentet fra en ganske kort periode, og mye relevant statistikk fra denne perioden, blant annet fra SSB, foreligger ikke når dette notatet skrives. Derfor er grunnlaget begrenset til den statistikken som på nåværende tidspunkt finnes for perioden, i hovedsak tilgjengelig statistikk fra NAV, SSB og Utdanningsdirektoratet. For å bedre få frem hvorvidt Viken som fylke skiller seg fra resten av landet, har disse tallene der det har vært mulig, blitt sammenlignet med andre områder.

Dette notatet ser hovedsakelig på unge voksne, definert som de som går på videregående skole, og opp til 30 år. Tallene for denne aldergruppen er sammenlignet med gjennomsnittet for øvrig for å bedre få frem likheter og ulikheter.

Siden det ennå ikke foreligger så mye statistikk, og særlig ikke på fylkesbasis, bygger notatet også på kilder som forteller noe om konsekvensene for Norge generelt. Fokusområdene i notatet er i skrivende stund fortsatt i endring, da Norge opplever nye og strengere smittevernstiltak dag for dag. Tallene som presenteres, er derfor ferskvare som risikerer å gå fort ut på dato, og det er utfordrende å skulle presentere noe med lang varighet på et felt som er i såpass rask endring. Det er derfor trenden i utviklingen, og ikke de nøyaktige tallene i seg selv, som er av viktighet. Samlet viser

---

⁷ Fedoryshyn (2020)

⁸ Strøen (2020)

⁹ Strøen, Rønning & Gram (2020)

notatet konsekvenser for unge i arbeidsmarkedet eller i utdanning, og disse burde særlig være av interesse for aktører som har mulighet til å utvikle tiltak som kan demme opp for noen av utfordringene gruppen nå står i.

2 Arbeidsledighet og sysselsetting

Analysen av arbeidsmarkedet under pandemien viser at den økte arbeidsledigheten rammer bredt, men skjevt.¹⁰ Gruppene som allerede stod i fare for å falle ut av arbeidsmarkedet, har nå blitt enda mer sårbare. De som stod utenfor arbeidslivet, eller i gråsonen mellom arbeid og ledighet, har nå blitt flere. Dette er en sammensatt gruppe, der det har funnet sted en aldersmessig forskyvning i retning av en større andel ikke-sysselsatte blant de unge og en lavere andel blant de eldre.¹¹ Videre har det blitt et skarpere skille mellom de som har fullført videregående skole, og de som ikke har gjort det, og økningen i andelen som står uten jobb, er i hovedsak i sistnevnte gruppe. Samtidig har det foregått en dreining mot at det å være ikke-sysselsatt har blitt en mer varig tilstand, der sannsynligheten for å forbli ikke-sysselsatt har økt. Dette viser at arbeidsmarkedet har fått en klarere todeling, mellom de innenfor og de utenfor.

Unge på arbeidsmarkedet er særlig utsatt for harde konsekvenser når kriser rammer arbeidsmarkedet, viser tidligere forskning.¹² En studie av konsekvenser av finanskrisen for unge viste at unge i arbeidsmarkedet rammes hardere og raskere og er generelt mer utsatte som arbeidstakere når en krise rammer arbeidsmarkedet. Unge jobber gjerne i privat sektor og særlig i bransjer som er utsatte når kriser rammer og det er nedgangstider, som reiseliv og restaurantbransjen. En krise i arbeidsmarkedet kan forsterke de ulikhetene som allerede finnes, og å falle utenfor arbeidsmarkedet i ung alder uten særlig mye arbeidserfaring å vise til kan føre til arbeidsledighet også på lang sikt.

Arbeidsmarkedet er en av de viktigste arenaene for fordeling i samfunnet, samtidig som det er en arena for inkludering. Det er et politisk mål at det skal være små forskjeller i Norge (Meld. St. 13 (2018-2019)). Små forskjeller bygger fellesskap og tillit og er sosialt bærekraftig. Hvordan arbeidsmarkedet utvikler seg, er derfor et viktig spørsmål for hvordan samfunnet som helhet utvikler seg. En pandemi er på mange måter en unntakstilstand, men like fullt er det en tilstand vi har levd med i over 300 dager når dette notatet skrives. Vi må også regne med at den vil vare en stund til, og konsekvensene for arbeidsmarkedet vil trolig vare lenge etter at det har blitt kontroll på smitten og tiltakene letter. Statistikk for 2020 er derfor sentralt for å kunne sette inn tiltak slik at de langvarige konsekvensene ikke blir større enn de må, gitt situasjonen.

2.1 Arbeidsledighet

Som i resten av landet opplevde Viken stor vekst i antall arbeidsledige i mars, som flatet noe ut utover året. I november var tallet fortsatt nesten dobbelt så høyt som i november året før, 27 433 helt ledige.¹³ Dette tilsvarer 4,3 prosent av arbeidsstyrken,

---

¹⁰ SSB (2020)

¹¹ Fevang, Markussen & Røed (2020)

¹² Negotiate: Overcoming early job-insecurity in Europe (2016). Koordinert av Christer Hygger ved OsloMet.

¹³ NAV, november 2020

noe som ligger over landsgjennomsnittet på 3,9 prosent. Antallet gikk opp i alle fylker i løpet av november, da det ble innført strengere smitteverntiltak i hele landet. Dette førte til at også antall arbeidssøkere økte, for første gang siden april.

Ledigheten økte mest blant de unge, både på landsbasis og i Viken. Mens 6,3 prosent av arbeidsstyrken mellom 25 og 29 år var arbeidsledige ved utgangen av november i Viken, var tallet 3,6 ved utgangen av februar, en økning på 2,7 prosentpoeng. Til sammenligning økte arbeidsledigheten i aldersgruppen 50–59 år med 1,5 prosentpoeng i samme periode. På landsbasis var 5,4 prosent mellom 20 og 24 år arbeidsledige ved utgangen av november, mens i Viken var noe flere, 5,9 prosent i denne gruppen, arbeidsledige. Andelen ledige var lavest blant de under 20 år både på landsbasis og i Viken, henholdsvis 2,0 og 2,4 prosent, også fordi mange her var under utdanning.

7275 personer under 30 år var arbeidsledige i Viken i november 2020, altså var over 10 prosent av de arbeidsledige i fylket i denne aldersgruppen. NAVs ledighetstall er imidlertid basert på at personer melder seg arbeidsledige, noe du blant annet må gjøre for å få utbetalt dagpenger. Dersom du er student som jobber deltid ved siden av studiene, noe mange i de yngste aldersgruppene er, har du ikke rett på dagpenger dersom du mister deltidsjobben. De har dermed ikke samme insentiv for å melde seg arbeidsledige, noe som gir grunn til å tro at antallet ledige i denne aldersgruppen er høyere enn det kommer frem i statistikken. Simen Markussen, forsker ved Frischsenteret, uttalte allerede i april 2020 om unge arbeidsledige: «Det er grunn til å være bekymret for dem som ikke har rettigheter til dagpenger. Det kan for eksempel være unge som ennå ikke har kommet seg ut i jobb, og som ikke finner arbeid på grunn av krisen.»¹⁴ Dersom unge uten mye erfaring faller ut av arbeidsmarkedet, kan dette få langsiktige konsekvenser. Søkere uten erfaring eller kompetanse sliter mer enn andre med å få seg jobb under normale omstendigheter i arbeidsmarkedet, og i et marked preget av nedstenging og konkurser får dette forsterkede effekter for denne gruppen.¹⁵

Andelen arbeidsledige varierer fra bransje til bransje, der noen har vært sterkere preget enn andre. De bransjene som har vært sterkest rammet, er også de bransjene der unge arbeidstakere er overrepresentert.¹⁶ Antallet ledige personer har vært størst innen reiseliv og transport samt serviceyrker og det som går under kategorien «annet arbeid», og innenfor butikk- og salgsarbeid. Christer Hyggen, forsker ved OsloMet, uttaler at «Nedstengningen rammer de bransjene der unge er overrepresentert- restaurant, servering og varehandel.»¹⁷ Ved nedgangstider er det som regel unge som rammes hardest, fordi de har kortest ansiennitet og ofte jobber med midlertidige kontrakter.

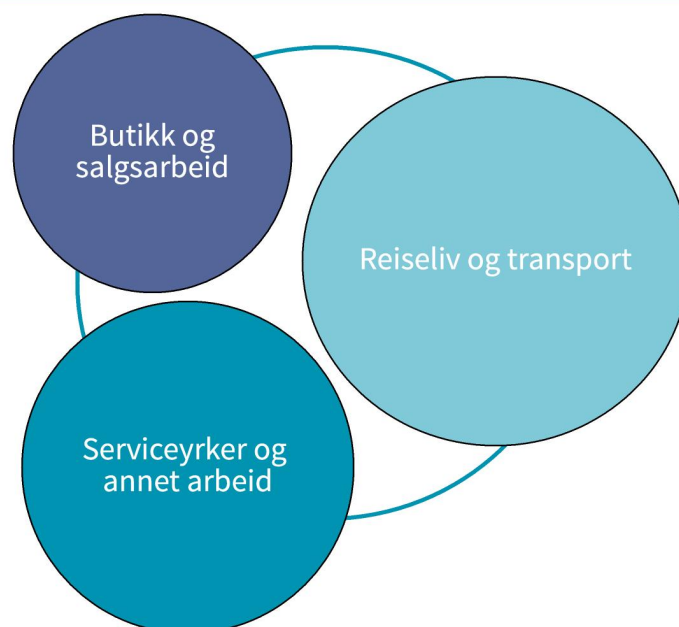
¹⁴ Feratovic (2020)

¹⁵ Bratsberg et al. (2020)

¹⁶ Gjerde (2020)

¹⁷ Ibid.

Figur 2.1 Bransjer med høyest arbeidsledighet

Arbeidsledigheten i innvandrerbefolkningen¹⁸ er generelt høyere enn i majoritetsbefolkningen. I tredje kvartal 2020 var ledigheten tre ganger så høy i denne gruppen, henholdsvis 9,5 prosent mot 3,2 prosent.¹⁹ Innvandrere utgjorde nesten fire av ti av de registrerte arbeidsledige på landsbasis. Sammen med Oslo var Viken fylket med høyest registrert ledighet blant innvandrere, 10 prosent. Dette viser økende forskjeller mellom norsk- og utenlandsfødte og illustrerer poenget om at grupper som også før koronakrisen opplevde høyere arbeidsledighet, har fått en forsterket effekt under krisen. SSB har ikke publisert statistikk over innvandrerledighet fordelt på aldersgrupper.

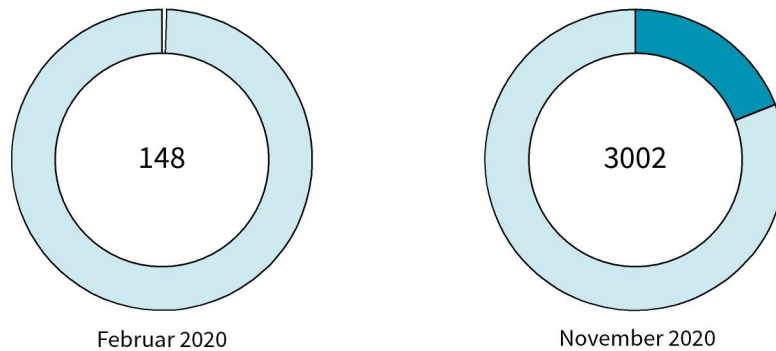
2.2 Permitteringer og sykefravær

Antallet permitterte økte også kraftig i mars måned, for så å synke igjen utover året. I november var likevel antallet som hadde søkt eller fått dagpenger ved permitteringer i Viken, mye høyere enn i februar, før koronaviruset rammet Norge, henholdsvis 15 586 mot kun 845. Dette utgjør 2,4 prosent av arbeidsstyrken, som er noe høyere enn landsgjennomsnittet på 2,2 prosent. Det var en økning i permitteringer fra oktober til november, blant annet ved at flere trolig gikk fra delvis ledige til permitterte. Omtrent 19 prosent av de permitterte i Viken er under 30 år, 3002 personer.

¹⁸ Som innvandrere regnes personer som er født i utlandet av utenlandsfødte foreldre, og som er registrert bosatt i Norge ifølge det sentrale folkeregisteret. Norskfødte med innvandrerforeldre regnes ikke som innvandrere (SSB).

¹⁹ Olsen (2020)

Figur 2.2 Antall permitterte i Viken under 30 år

Også sykefraværet har økt under koronakrisen. Andre kvartal lå sykefraværet i Viken på 5,2 prosent, noe som er en økning på 4,4 prosentpoeng sammenlignet med samme periode året før. På landsbasis var sykefraværet på 5,1 prosent og økningen på 4,7 prosentpoeng, som tilsier et noe lavere fravær enn i Viken, samtidig med en større økning på landbasis. Viken er dermed et av fylkene med lavest sykefravær i perioden. De under 30 år står for kun 12 prosent av sykefraværet i Viken, da andelen med sykefravær er økende med alder.

Som en del av smitteforebyggingen ble alle arbeidstakere oppfordret av helsemyndigheter til å holde seg hjemme dersom en hadde symptomer på koronavirus, i tillegg til karantene- og isolasjonsregler for mulig smittede og smittede. Dette vil naturlig nok slå ut på sykefraværstatistikken. Noe som kanskje ikke fanges opp i denne statistikken, men som flere har vært spesielt opptatt av, er risikoen for en økning i psykiske lidelser under og i etterkant av pandemien. En litteraturgjennomgang Oslo universitetssykehus har gjennomført, viser at blant annet smittede og syke, pårørende, mennesker i risikogruppen og mennesker i karantene har en økt risiko for psykiske plager under epidemier eller pandemier.²⁰ For skoleelever har pandemien innebåret skolestenging og hjemmeskole samt strenge sosiale restriksjoner. En spørreundersøkelse blant ungdomsskoleelever i Oslo viser at dette har påvirket ungdommens tilfredshet og subjektive livskvalitet.²¹ Livstilfredshet er korrelert med psykiske plager som symptomer på angst og depresjon,²² og det er dermed grunn til å anta at også psykiske plager kan ha økt i perioden. Ungdom i videregående skole rapporterer normalt lavere livskvalitet enn yngre elever,²³ i tillegg til at ungdom som har droppet ut av skolen, sannsynligvis er en spesielt sårbar gruppe.²⁴

En kunnskapsoppsummering fra Folkehelseinstituttet (FHI) viser at det i alt er 47 studier som har undersøkt påvirkningen av pandemien på psykisk helse.²⁵ Dette indikerer at psykiske lidelser blant ungdom kan ha blitt særlig påvirket av pandemien, og at det derfor trengs særlige hjelpetiltak for denne gruppen, både under og i etterkant av pandemien. Flere av disse viste økte symptomer på angst og depresjon, korrelert med økt belastning i familien. Foreldres økte stressnivå, i forbindelse med en økonomisk vanskelig situasjon, og evnen til å håndtere dette påvirket barn og ungdoms psykiske helse. Dette er korrelert med økt bruk av sosiale medier i perioden med

²⁰ Eien & Ringen (2020)

²¹ Von Soest et al. (2020)

²² Reneflot et al. (2018)

²³ Folkehelseinstituttet (2018)

²⁴ Samdal et al. (2016)

²⁵ Nøkleby et al. (2021)

sosiale restriksjoner. Trolig er det også i denne gruppen forsterkede effekter, der de aller mest sårbare er mer utsatt for disse virkningene. En studie fra Norge viser at ungdom i lavinntektsfamilier har vært mer utsatt for vold og overgrep under pandemien. 47,1 prosent av ungdommene i undersøkelsen har opplevd en form for vold eller overgrep under pandemien mot 13,9 prosent i familier med god økonomi.²⁶ Oppsummert viser disse studiene at det trengs målrettede tiltak for unge med psykiske lidelser samt unge i sårbare familier.

2.3 Oppsummering

- Arbeidsledigheten i Viken lå noe høyere enn landsgjennomsnittet, henholdsvis 4,3 prosent mot 3,9 prosent, ved utgangen av november.
- Økningen i arbeidsledighet var stor blant unge arbeidstakere. Den største andelen arbeidsledige var blant de mellom 25 og 29 år, her var 6,3 prosent ledige i Viken.
- Andelen arbeidsledige varierer fra bransje til bransje, der noen har vært sterkere preget enn andre. De bransjene som har vært sterkest rammet, er også de bransjene der unge arbeidstakere er overrepresentert. Antallet ledige personer har vært størst innen reiseliv og transport samt serviceyrker og det som går under kategorien «annet arbeid».
- 2,4 prosent av arbeidsstyrken i Viken var permittert per november, som er noe høyere enn landsgjennomsnittet på 2,2 prosent. Omtrent 19 prosent av de permitterte i Viken var under 30 år, 3002 personer.
- Også sykefraværet har økt under koronakrisen. Andre kvartal 2020 lå sykefraværet i Viken på 5,2 prosent, som er en økning på 4,4 prosentpoeng sammenlignet med samme periode året før. Vi vet ennå for lite om hvorvidt dette skyldes smittevernstiltak om å holde seg/barna hjemme ved symptomer eller andre faktorer.
- Mye tyder på at det har vært og vil være en økning i psykiske lidelser som følge av pandemien. Pandemien har forsterkede effekter på ulikheten mellom familier med sterk og svak økonomi, da siste gruppe er mer utsatt for stressende hjemmeforhold, angst, depresjon, vold og overgrep.

---

²⁶ Hafstad & Augusti (2020)

3 Utdanning og gjennomføring

Et av smitteverntiltakene var og er i skrivende stund helt eller delvis stengte skoler og hjemmeundervisning. På mange områder er det for tidlig å si hvordan dette har påvirket elevene, men noen tall foreligger. En kunnskapsoppsummering gjennomført av FHI viser at mange unge opplevde et stort savn etter venner og det sosiale livet på skolen.²⁷ Elever i hjemmeundervisning fikk ikke sett klassekameratene sine annet enn digitalt, og delvis stengte skoler medførte gjerne at ikke alle fikk komme på skolen samtidig. I tillegg var det strenge sosiale restriksjoner for sosialt samvær på fritiden og på fritidsaktiviteter. Som følge av dette oppgir unge at de i større grad benytter seg av sosiale medier, og flere melder også at tid brukt på gaming har økt. For mange dekker likevel ikke dette det sosiale behovet de har, selv om dette i sammenheng med digital undervisning kan føre til økt teknologisk kompetanse blant de unge. For noen har hjemmeundervisning og mindre sosialt samvær derimot ført til en lettelse av et sosialt press de tildeligere kjente på kroppen.

Skolen gir også noen sosiale rammer for læring som ble nedtonet under nedstengingen. I alt 13 relevante studier av læring under pandemien nasjonalt og internasjonalt viser delte erfaringer. Noen viser at elevene lærte mer, andre at de lærte mindre, mens noen igjen viste at elevene fikk mer lekser, mens andre viste at de fikk mindre. En studie viser også at elever opplevde å få mer tilbakemelding fra lærer og på denne måten tettere oppfølging, noe som kan gi positiv effekt på læring. Sannsynligvis har ulike land eller ulike kommuner løst situasjonen ulikt, noe som også vil gi ulike konsekvenser.

En studie fra Norge viste imidlertid at 10 prosent opplevde en dårligere lærings-situasjon hjemme.²⁸ Det er grunn til å tro, i likhet med effektene på arbeidsmarkedet, at dette har forsterkende effekter på den allerede eksisterende ulikheten. Under pandemien har det vært økte forskjeller avhengig av sosioøkonomisk bakgrunn, ressurser i familien samt tilgang på teknologi og hjelp hjemme, der de som allerede hadde de svakeste forutsetningene på skolen, nå har hatt forsterkede utfordringer.

Før pandemien inntraff, viste undersøkelser at det store flertallet av norske ungdommer hadde gode oppvekstvilkår og god livskvalitet.²⁹ Ni av ti hadde nære og fortlørlige venner, og i 2020, før pandemien inntraff, var det ingen økning i andelen unge som rapporterte om psykiske plager, ungdomskriminalitet eller rusbruk, slik det har vært de tidligere årene. I skoleåret 2019/2020 fortsatte også utviklingen som har vært de siste årene, med høyere gjennomsnittlig standpunkt karakter.³⁰ Hvorvidt disse trendene fortsetter under og etter pandemien, kan avhenge av hvor treffende tiltak som settes inn for sårbare grupper.

---

²⁷ Nøkleby et al. (2021)

²⁸ Nøkleby et al. (2021)

²⁹ Bakken (2020)

³⁰ Udir (2020a)

3.1 Yrkesfag og lærlinger

Da skolene stengte og undervisningen flyttet til hjemmet, var det særlig vanskelig å gjennomføre opplæring i yrkesfag på videregående skole.³¹ Behovet for tilgang til lokaler for praktisk opplæring var en av grunnene til at disse utdanningsprogrammene ble prioritert da skolene startet den gradvise gjenåpningen.³²

For elever på yrkesfaglige retninger med læreplass kan virkningene likevel ha fått mer langvarige konsekvenser. I april, like etter nedstengningen, ble nesten 4400 lærlinger permittert, et tall som senere sank betydelig. Halvveis i desember hadde likevel utviklingen i antallet permitterte lærlinger snudd, med en særlig økning innen restaurant- og matfag, grunnet den øvrige nedstengingen i restaurantbransjen. Totalt var 336 lærlinger permittert i desember, en økning på nesten 200 siden november. På landsbasis utgjorde de permitterte 0,7 prosent av lærlingene, mens innenfor restaurant- og matfag var andelen permitterte nesten på 12 prosent, og det er spesielt kokkelærlinger og servitørlærlinger som har vært rammet. Totalt har 40 lærlinger og lære kandidater blitt sagt opp siden 1. mars på grunn av koronasituasjonen. Oslo er fylket med flest permitteringer, mens Viken er fylket med tredje flest med 25 permitterte lærlinger.

Selv om antallet permitterte lærlinger per november 2020 er lavt, kan det fremdeles være utfordringer knyttet til koronasituasjonen og opplæring i bedrift. Det foreligger ennå ikke oversikt over inntaket av nye lærlinger og rekruttering av lærebedrifter høsten 2020.

3.2 Opptak til videregående og høyere utdanning

Første mars og 15. april var fristene for å søke seg til henholdsvis videregående opplæring og høyere utdanning i 2020, noe som tilsier at ungdom søkte seg til dette før og rett etter pandemien traff Norge. Det er derfor for tidlig å si med sikkerhet om disse tallene skyldes dette, eller om de er en del av en generell trend. Over ni av ti fikk på landsbasis tilbud om plass ved førsteopptaket til videregående utdanning, og 85 prosent fikk tilbud om førsteønsket sitt.³³ I Viken fikk imidlertid litt færre tilbud om førsteønsket sitt, 80,4 prosent, mens noe flere fikk tilbud om en studieplass på et av de lavere ønskene. Viken er fylket der flest kom på venteliste, altså ikke tilbud om noen plass etter førsteinntaket, 11,1 prosent mot 6,4 på landsbasis. Kun 1,2 prosent stod uten noe tilbud, noe lavere enn landsgjennomsnittet på 1,9 prosent.

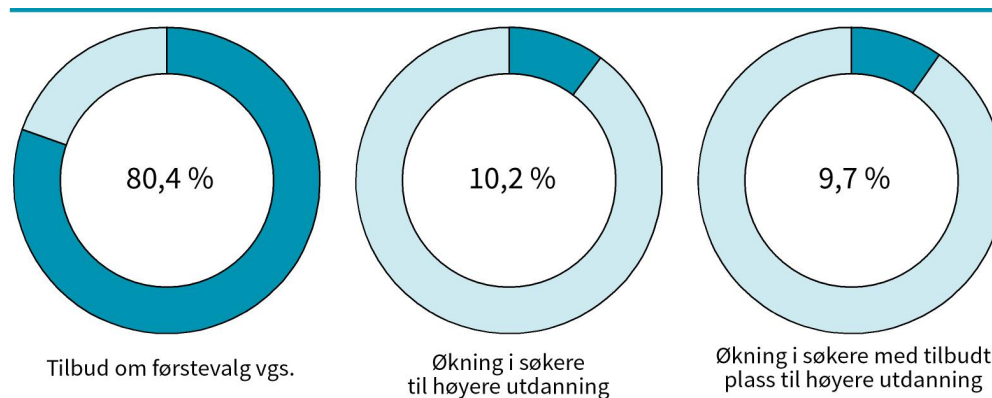
³¹ Federici & Vika (2020)

³² Utdanningsspeilet (2020)

³³ Udir (2020b)

Figur 3.1 Opptak til videregående og høyere utdanning i Viken 2020

I 2020 opplevde alle fylker en økning i antall søkere til høyere utdanning og en økning i antallet søkere med tilbud om studieplass. I Viken var økningen i søkere på 10,2 prosent, og økningen i antallet med tilbud om studieplass på 9,7 prosent, mens økningene på landsbasis var på henholdsvis 8,9 og 8,7 prosent.³⁴ Viken er fylket med klart flest søkere med tilbud, men tar en også hensyn til befolkningsstørrelse, har kun 17,8 søkere per tusen innbyggere tilbud, mot 19,9 på landsbasis.³⁵

3.3 Gjennomføring av videregående skole

Aldri har flere fullført og bestått videregående opplæring.³⁶ Gjennomføring måles fem år etter påbegynt Vg1 for studieforbereende og seks år etter påbegynt Vg1 for yrkesfag. 78,1 prosent av de som begynte i Vg1 i 2013, fullførte med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem/seks år. Dette er det høyeste siden det første kullet med Kunnskapsløftet begynte i 2006, da gjennomføringsgraden var 6 prosentpoeng lavere. Det tilsvarer 4000 flere ungdommer som har gjennomført videregående opplæring. Elever på studieforbereende utdanningsprogrammer fullfører i større grad enn elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer, 88 prosent mot 68 prosent. Det er også store forskjeller mellom de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene, mens 76 prosent av elever på elektrofag fullfører og består med studie- eller yrkeskompetanse, gjør kun 49 prosent av elevene på restaurant- og matfag det samme.

Siden gjennomføringsgraden blir beregnet etter fem/seks år, er tallene fortsatt på de gamle fylkesinndelingene. Akershus hadde en høyere andel som gjennomførte i 2006, 76,2 prosent, og 81,1 prosent for 2013-kullet. Østfold hadde en lavere gjennomføringsgrad enn på landsbasis i 2006, på 68,2 prosent, og en tilsvarende lavere andel som gjennomførte i 2020, 76 prosent. Buskerud har også hatt en større økning enn det nasjonale snittet, fra 70,4 prosent til 77,8 prosent.

Siden gjennomføringsgrad blir beregnet fem/seks år etter påbegynt Vg1, vil det ikke være mulig å si noe om hvorvidt pandemien påvirket denne, før om tilsvarende antall år.

I løpet av skoleåret 2019/2020 sluttet 3 prosent av alle elever i videregående opplæring.³⁷ Det er omtrent 600 færre elever enn året før. I Viken sluttet noen flere på skolen i løpet av skoleåret enn landssnittet, 3,2 prosent.³⁸ Dette skoleåret ble preget

³⁴ UNIT (2020)

³⁵ Udir (2020c)

³⁶ Udir (2020d)

³⁷ Udir (2020e)

³⁸ Udir (2020f)

av at skolene ble stengt i midten av mars, og flere uker med opplæring hjemmefra, digital undervisning, ikke føring av fravær fra mars³⁹ og avlyst eksamen kan ha gjort at færre sluttet i løpet av året. Det er betraktelig flere elever som slutter i løpet av året i yrkesfaglige utdanningsprogrammer enn i studieforbereende utdanningsprogrammer, 5 prosent mot 1,9 prosent. Det er også flere gutter som slutter i løpet av skoleåret, enn jenter, 3,4 mot 2,7 prosent, og denne forskjellen har ligget relativt stabil over flere år.

På landsbasis er det 13,7 prosent i aldersgruppen 16–25 år som verken har bestått eller befinner seg i videregående utdanning. Denne andelen har sunket siden 2010. Av disse er omtrent halvparten i arbeid, og halvparten er ikke i arbeid. Dette varierer med alderen, da flere av de eldre i gruppen er i arbeid enn de yngre. Tallene varierer imidlertid fra fylke til fylke, fra hele 20 prosent i Finnmark som verken har bestått eller befinner seg i videregående utdanning, til kun 10 prosent i Sogn og Fjordane. I Akershus er andelen på 12,9 prosent, der 6,7 prosent er i arbeid. I Østfold og Buskerud er imidlertid andelen høyere enn på landsbasis, henholdsvis 16 og 15,5 prosent. I Østfold er 7,1 prosent av disse i arbeid, mens 7,9 prosent er i arbeid i Buskerud.

3.4 Oppsummering

- Da skolene stengte og undervisningen flyttet til hjemmet, var det særlig vanskelig å gjennomføre opplæring i yrkesfag på videregående skole. I april, like etter nedstengningen, ble nesten 4400 lærlinger permittert, men halvveis i desember var totalt 336 lærlinger permittert. Innenfor restaurant- og matfag var andelen permitterte på nesten 12 prosent. Oslo er fylket med flest permitteringer, mens Viken er fylket med tredje flest med 25 permitterte lærlinger.
- Over ni av ti fikk på landsbasis tilbud om plass ved førsteopptaket til videregående utdanning, og 85 prosent fikk tilbud om førsteønsket sitt.⁴⁰ I Viken fikk imidlertid litt færre tilbud om førsteønsket sitt, 80,4 prosent, mens noe flere fikk tilbud om en studieplass på et av de lavere ønskene. Viken er fylket der flest kom på venteliste, altså ikke tilbud om noen plass etter førsteinntaket, 11,1 prosent mot 6,4 på landsbasis. Kun 1,2 prosent stod uten noe tilbud, noe lavere enn landsgjennomsnittet på 1,9 prosent.
- I 2020 opplevde alle fylker en økning i antall søkere til høyere utdanning og en økning i antallet søkere med tilbud om studieplass. I Viken var økningen i søkere på 10,2 prosent, og økningen i antallet med tilbud om studieplass var på 9,7 prosent, noe høyere enn på landsbasis.
- Aldri har flere fullført og bestått videregående opplæring.⁴¹ Gjennomføring måles fem år etter påbegynt Vg1 for studieforbereende og seks år etter påbegynt Vg1 for yrkesfag, og det er derfor for tidlig å si noe om konsekvensene av pandemien på gjennomføringen.

---

³⁹ Udir (2020g)

⁴⁰ Udir (2020h)

⁴¹ Udir (2020d)

4 Oppsummering

I dette notatet er det presentert tilgjengelig statistikk over unges arbeidsledighet og gjennomføring av utdanning i perioden fra pandemien inntraff i Norge, og frem til november 2020. I skrivende stund er det fortsatt betydelig smitte og smittevernstiltak som preger samfunnet. Det er dermed ikke gitt at den presenterte statistikken i notatet gir et nøyaktig bilde av situasjonen i en lang tidsperiode, men trendene denne statistikken indikerer, kan vise mulige langvarige konsekvenser.

Vi har sett at før pandemien traff Norge, var andelen unge betegnet som NEET i nedgang. Under pandemien viser statistikken imidlertid at selv om arbeidsledigheten rammer bredt, så rammer den skjevt. Unge på arbeidsmarkedet er en av flere grupper som er ekstra utsatt for å miste jobben, blant annet fordi bransjer der unge er overrepresentert, er sterkt preget av nedstengingen. Også blant de permitterte er unge overrepresentert. Lærlinger var blant de som opplevde særlig mange permitteringer i den første perioden av nedstengingen, og i løpet av november, da mange næringer stengte ned for andre gang, opplevde også flere å bli permittert. Det var likevel langt færre permitterte lærlinger i november enn i april. Tallene fra videregående opplæring for øvrig vitner ikke om noen særlige negative effekter av nedstengingen i henhold til karakterer, slutting eller fullføring, men det er på nåværende tidspunkt for tidlig å si akkurat hvilke konsekvenser pandemien vil ha på unge under utdanning.

Unge på arbeidsmarkedet er også under normale tider ekstra utsatt for langvarig arbeidsledighet dersom de mister jobben. Uten lang arbeidserfaring er det vanskelig å få jobb. Langtidsledighet er svært utfordrende for den det gjelder, i tillegg til at det kan få store økonomiske konsekvenser for samfunnet dersom ettervirkningen av pandemien blir at mange står uten arbeid i lang tid. Derfor er det avgjørende at ledigheten blant unge ikke blir langsiktig. For å unngå dette er det flere mulige tiltak. Hensikten med dette notatet er ikke å undersøke hvilke tiltak som er mest virkningsfulle, men heller å sette søkelyset på områder som trenger ekstra tiltak i denne tiden. Eksempler på tiltak som har blitt referert til eller satt i gang av andre, er imidlertid blant annet tiltak for å øke arbeidserfaringen for unge, slik at de har erfaring å vise til på CV-en og dermed kan stille sterkere i rekrutteringsprosesser. Jobbsenteret på Stovner opprettet i sommerferien 223 sommerjobber lønnet av kommunen.⁴² Senteret kontaktet næringslivet i Oslo og omegn for å skaffe ungdommer sommerjobber. Andre forslag til arbeidsrettede tiltak kan være mentorordninger eller lønnstilskudd til arbeidsgivere som gir ungdom arbeid, uttaler Mari Rege, professor i samfunnsøkonomi på Handelshøyskolen ved Universitetet i Stavanger.⁴³ Å bruke ledighetstiden til å lære noe nytt gjennom utdanning er det flere politikere som har oppfordret ungdommen til, og gjennom utdanningsløftet har det kommet 5000 ekstra studieplasser. Dette er imidlertid noe som verken passer alle eller et tiltak der det er plass til alle. Christer Hyggen, forsker ved OsloMet, peker også på at det kan forsterke ulikheter:

---

⁴² Finstad (2020)

⁴³ Rege (2020)

Etter finanskrisen var det de unge som var best stilt fra før av, som hadde denne muligheten.⁴⁴

En annen arena som kan gi ungdom opplevelse av mestring, utvikling og tilhørighet, er folkehøgskolene, og en mulighet er å øke kapasiteten ved disse. Fleksible utdanningsløp spesielt tilpasset ungdom som står i fare for, eller har, falt fra ordinære løp, kan også benyttes for å gi denne gruppen en mulighet til å forsøke en gang til. Et eksempel på et slikt tilbud lokalisert i Viken er Café Hanco som er en ungdomsdrevet kafé som er del av Glemmen videregående skole. Slike tiltak kan jobbe mot en økning i andelen NEET etter koronapandemien er over.

---

⁴⁴ OsloMet/Svendsen (2020)

Referanser

- Bakken, A. (2020) *Ungdata 2020, nasjonale resultater*. NOVA Rapport 16/20 © OsloMet, Velferdsforskningsinstituttet NOVA.
- Bratsberg, B., Markussen, S., Røed, K., Raaum, Vigtel, T., & Eielsen, G. (2020) *Hvem tar støyten? Arbeidsmarkedet under Korona-krisen*. Hentet fra [<https://www.frisch.uio.no/om-oss/Nyheter/pdf/rapportdagpengesoknader.pdf>].
- Eien, E. N. & Ringen, P. A. (2020) Litteraturgjennomgang ved COVID-10: Psykiske helseplager og psykologipsykiatriske intervensjoner ved alvorlige epidemier. Forsknings- og innovasjonsavdelingen, Klinikk psykisk helse og avhengighet, Oslo universitetssykehus.
- Federici, R. A., & Vika, K. S. (2020) *Spørsmål til Skole-Norge: analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoleledere, skoleiere og lærere under korona-utbruddet 2020*. NIFU-Rapport 2020:13.
- Fedoryshyn, N. (2020). *Færre unge utenfor i fjor*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra [<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/faerre-unge-utenfor-i-fjor>].
- Feratovic, L. (2020) Dagens Næringsliv 21.04.20, «forsker advarer mot ledighet blant unge: - Må passe på at det ikke blir et helseproblem». Hentet fra [<https://www.dn.no/arbeidsliv/koronaviruset/arbeidsliv/arbeidsledighet/forsker-advarer-mot-ledighet-blant-unge-ma-passe-pa-at-det-ikke-blir-et-helseproblem/2-1-791935>].
- Fevang, E., Markussen, S. & Røed, K. (2020) *Gråsoner i arbeidsmarkedet og størrelsen på arbeidskraftreserven*. Frisch-rapport 1/2020.
- Finstad, Ø. (2020). 52.000 jobbsøkere under 30 år på Nav- Mailboksen min er full av avslag, sier jobbsøker. Dagens Næringsliv 30.09.20. Hentet fra [<https://www.dn.no/arbeidsliv/ledighet/koronaviruset/ungdom/52000-jobbsokere-under-30-ar-pa-nav-mailboksen-min-er-full-av-avslag-sier-jobbsoker/2-1-880452>]
- Folkehelseinstituttet (2018) *Folkehelse rapporten: Livskvalitet og psykiske lidelser hos barn og unge*. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- Gjerde, A. (2020) *Arbeidsmarkedet nå – desember 2020*. Analyseseksjonen i Arbeids- og velferdsdirektoratet, Nav.
- Hafstad, G. S., & Augusti, E. M. (2020). Barn, ungdom og koronakrisen. En landsomfattende undersøkelse av vold, overgrep og psykisk helse blant ungdom i Norge våren 2020: Delrapport 1 av 3. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 2/2020).
- Helse og trivsel blant barn og unge. Bergen: HEMIL-senteret, Universitetet i Bergen, 2016.
- Johansen, B. A. (2020) *Fremdeles offentlig underskudd*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra [<https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/fremdeles-offentlig-underskudd>].
- Negotiate: Overcoming early job-insecurity in Europe (2016). Koordinert av Christer Hygger ved OsloMet.
- Nøkleby H, Berg RC, Muller AE, Ames HMR (2021) Konsekvenser av covid-19 på barn og unges liv og helse: en hurtigoversikt. Oslo: Folkehelseinstitutt
- Olsen, B. (2020) *9,5 prosent av innvandrerne er ledige*. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra [<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/9-5-prosent-av-innvandrerne-er-ledige>].

- OsloMet/ Svendsen, C. M. (2020) Tøft arbeidsliv for de unge etter koronakrisen. Hentet fra [https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/toft-arbeidsliv-for-de-unge-etter-koronakrisen]
- Rege, M. (2020) *Kronikk: For mange unge kan pandemien være starten på et utenforskap som varer livet ut*. Dagens Næringsliv. Hentet fra [https://www.dn.no/fredagskronikken/koronadebatt/koronaviruset/studenter/kronikk-for-mange-unge-kan-pandemien-vare-starten-pa-et-utenforskap-som-varer-livet-ut/2-1-814668]
- Reneflot, A., Aarø, L.E., Aase, H, Reichborn-Kjennerud, T., Tambs, K., Øverland, S. (2018) *Psykisk helse i Norge*. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- Statistisk sentralbyrå (2020). *Den økte arbeidsledigheten rammer bredt, men skjevt*. Hentet fra [https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/den-okte-arbeidsledigheten-rammer-bredt-men-skjevt]
- Statistikkbanken, tabell 12424. Hentet fra [https://www.ssb.no/statbank/table/12424/]
- Strøen, K. S., Rønning, E. & Gram, K. H. (2020) *Livskvalitet i Norge 2020*. Statistisk sentralbyrå, Rapporter 2020/35.
- Strøen, K. S. (2020) Mer bekymring og mindre glede etter korona-tiltakene. Statistisk sentralbyrå. Hentet fra [https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/mer-bekymring-og-mindre-glede-etter-korona-tiltakene].
- Samdal, O., Mathisen, F. K. S., Torsheim, T., Diseth Å. R., Fismen, A-S., Larsen, T., Wold, B. & Årdal, E. (2016) Helse og trivsel blant barn og unge. Resultater fra den landsrepresentative spørreundersøkelsen «Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land». HEMIL-rapport 1/2016 HEMIL-senteret Universitetet i Bergen.
- Udir (2020a) *Karakterer i videregående skoler 2019-20*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/karakterer-i-videregaende-skoler-2019-20/].
- Udir (2020b) *Førsteinntak til videregående opplæring*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/forsteinntak-til-videregaende-opplaring/].
- Udir (2020c) *Førsteinntak til videregående skole – fylke*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/forsteinntak/sortert-etter-fylke/].
- Udir (2020d) *Gjennomføring av videregående opplæring*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/aldri-har-flere-fullfort-og-bestatt-videregaende-opplaring/].
- Udir (2020e) *Elever som slutter i løpet av skoleåret 2019-20*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/elever-som-slutter-i-lopet-av-skolearet-2019-20/].
- Udir (2020f). *Elever som har sluttet i videregående opplæring*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/sluttet/].
- Udir (2020g) *Fravær på 10. trinn og i videregående skole skoleåret 2019-20*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/fravar-pa-10.-trinn-og-i-videregaende-skole-skolearet-2019-20/].
- Udir (2020h). *Førsteinntak til videregående opplæring*. Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/forsteinntak-til-videregaende-opplaring/].
- UNIT (2020) *Hovedopptaket til høyere utdanning ved universiteter og høyskoler gjennom Samordna opptak*. Hentet fra [https://www.samordnaopptak.no/info/om/sokertall/sokertall-2020/faktanotat-hovedopptak-uhg-2020.pdf].

- Utdanningsspeilet (2020). Utdanningsdirektoratet. Hentet fra [<https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/utdanningsspeilet-2020/del-2/konsekvenser-av-smitteverntiltak-i-skolene/>].
- Von Soest, T., Bakken, A., Pedersen, W., Sletten, M.A. (2020) Livstilfredshet blant ungdom før og under covid-19-pandemien. *Tidsskriftet Den Norske Legeforening*, doi: 10.4045/tidsskr.20.0437.
- World Economic Forum (2020). *The Future of Jobs Report*. Hentet fra [http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf].

Konsekvenser av Korona

Dette notatet oppsummerer noen sentrale konsekvenser av koronapandemien for sysselsetting og utdanning for unge i Viken. Notatet gjennomgår statistikk som foreligger på området. Det er tendenser til økt arbeidsledighet, særlig blant unge. Notatet er skrevet på oppdrag fra Viken fylkeskommune / Kompetanseforum Østfold.

Borggata 2B
Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-notat 2021:04
ID-nr.: 10341